

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Здравко Райков за дисертационния труд

на Мартина Павлова

“Манипулация - появата на лидера Спасител (Сравнителен анализ на някои българо-американски комуникационно-манипулационни практики в периода 2008 - 2014 г.)”

Неоспорим факт е, че ролята на публичната комуникация продължава да нараства и в условията на започналата четвърта индустриална революция на планетата. Основната причина за това е, че продължава да се множи разнообразието от критични перспективи, пред които хората се изправят. Те се нуждаят от информация и знания за намаляване на неопределеността в света, който ги заобикаля. И очакват това да получат от различните средства за масова комуникация - традиционни и нови. Многообразието от подходи и средства, с които те боравят може да бъде ориентирано към задоволяване на тази задълбочаваща се социална потребност - за формиране на осведомено обществено разбиране, което да улеснява хората в тяхната ориентация, както за случващото се в социалното пространство, така и по отношение на забелязващи се устойчиви тенденции.

Възможно е, обаче, да се случи и обратното: конструктивния потенциал на публичната комуникация да се трансформира за целите на манипулацията, за превръщането на милиони хора в пасивна група, подвластна на чужда воля, лишена от критично мислене и неспособна да вниква в същността на случващото се. Последиците от това са твърде сериозни, за да бъдат подценявани: криза на доверие, социална аномия, обществени трусове и обществена неустойчивост.

Това обуславя актуалността на избраната от Мартина Павлова тема на нейния дисертационен труд: “Манипулация - появата на лидера Спасител”. А подходът, чрез който се анализира този феномен - сравнителен анализ на някои българо-американски комуникационно-манипулационни практики в периода 2008 - 2014 г., е не само актуален, но определено и плодотворен.

Дисертационният труд включва увод, четири глави и заключение. Тази структура покрива съдържанието и логическата обвързаност на поставените от колежата конкретни изследователски задачи.

Трудът е в обем от 434 страници, с впечатляващ набор от източници. От тях 145 са на български език, 17 на английски език, 15 на руски език и 3 на френски език.

В първата глава се изясняват основните понятия, с които борави колежата в труда си. Разгледана е комуникацията като социален феномен въз основа на

разбирания на утвърдени автори, като Роман Якобсон, Дебора Шифрин, Джордж Гербнер, Карл Бюлер, Чарлз Озгуд, Чарлз Кули, Уилбър Шрам, Харолд Ласуел и др.

Особено внимание е отделено на възникването, развитието и дефинирането на манипулацията, на нейното използване в невербалната комуникация. Заради мястото, което заема телевизията в свободното време на хората е разгледана и манипулацията във формата на телевизионен дебат.

Вниманието на колегата в тази глава е съсредоточено и на ракурса вербална комуникация и манипулация - анализирани са важни аспекти в посока лидерът оратор, неговия вербален арсенал за влияние, комуникацията в политическите изяви на лидера.

В тази глава е представен и комуникационно-манипулационен модел на влияние. Отразени са такива значими техники в политическата комуникация, като предизборна кампания, ролята на политическия консултант, имиджа на политика, медиатренинга. В първа глава е очертана и същността на най-често прилагани манипулативни стратегии. Изграден е профила на харизматичния лидер.

Във втора глава колегата анализира предпоставките, които раждат явлениято "Спасителя на власт". Съвсем основателно той търси основните причини за появата на Спасителя на власт в общество, което е в дълбока криза или както френския социолог Емил Дюркем го нарича аномия. В ситуацията на сериозна и продължителна икономическа нестабилност, хората не виждат перспективи за реализация на своите цели и единствената им надежда се оказва появата на мъдър и силен политически лидер. Колегата анализира аномията, като се основава на трудове на автори като Жан Гюйо, Емил Дюркем, Фридрих Ницше и др. Очертана е аномията на съвременното общество в две страни - САЩ и България. Потърсени са специфични измерения на социализацията в период на аномия, като особено внимание е отделено на страха като манипулационен тригер, кризата на доверие, ценностната криза, глобализацията на бездуховността, кризата и религията и др.

Трета глава на дисертационния труд е посветена на властта на манипулацията и манипулацията на властта, и неизбежната поява в този контекст на политическия лидер Спасител. Очертани са причините за неговото възникване и неговия "профил" въз основа и на анализ на трудове на автори, като Фридрих Ницше, Густав Льобон, Серж Московичи, Алвин Тофлър и др. Потърсени са и предпоставките, при които Спасителя е детрониран и общественото доверие се оттегля от него.

В четвърта глава колегата представя резултатите от своето емпирично изследване на медийния образ на появата на Спасителя. Той е осъществил контент анализ на публикации за периода юли - септември 2009 г., появили се в американския "Вашингтон пост" и вестник "Дневник" и е достигнал до съществени изводи. Потвърдени са хипотези, издигнати от колегата в предшестващи глави на неговия труд. Показано е, как Спасителя манипулира общественото мнение, но също така е видяна и другата страна: Спасителя

нямаше да има тази социална стойност, ако публиката сама не му възлагаше отговорността за това, което тя желае да се случи в обществото. Спасител няма как да се появи в общество, което само не търси Спасител. Манипулацията е процес, който е невъзможен, ако обекта на въздействие сам не желае да бъде манипулиран.

Дисертационният труд аргументирано обосновава същността на манипулативния процес за появата и реализацията на Спасителя в публичното пространство. Колегата е съумял да анализира важни предпоставки и средства, чрез които се постига въздействие върху съзнанието на големи социални групи. А така също е систематизирал и редица фактори, които улесняват тази дейност. Осъществената сериозна изследователска работа му е позволила да се разкрие и обоснове актуалната необходимост от осмислено обществено разбиране за опасността от сътворяването на образи на спасители.

Авторефератът съвестно представя дисертационният труд.

По отношение на приносите - справка за тях коректно отразява научните постижения на колегата.

Колегата показва компетентно познаване на проблематиката, на ключови в изследваната област автори и проучвания. Това му е позволило да направи изводи, които имат както теоретично, така и определено прагматично значение. Структурата на дисертационния труд отразява смисъла, съдържанието и логическата обвързаност на поставените конкретни изследователски задачи, посредством чието решаване се постига тази цел.

Като цяло дисертационния труд "Манипулация - появата на лидера Спасител (Сравнителен анализ на някои българо-американски комуникационно- манипулационни практики в периода 2008 - 2014 г.)" притежава необходимите качества, обогатява съществуващи знания и покрива изискванията за научно-образователната степен "доктор".

Позволявам си да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен "доктор" по професионално направление 3.5. "Обществени комуникации и информационни науки (журналистика - Връзки с обществеността") на Мартина Павлова.

София, 12.03.2018

проф. д-р Здравко Райков